

ISUA JUBILEE
Leviticus 25:1-46
QYQH QKPEP-ŊKPQ 89

Eke Mkparawa

IKQ IBUOT: “Jehovah ɔmɔfiɔk mme usen nti owo: ndien udeme mmɔ eyedu ke nsinsi” (Psalm 37:18).

Eñwɔñɔ Canaan

Abasi ama qñwɔñɔ qnɔ Abraham ke ata ediwak isua emi ekebede mbemiso nditɔ Israel ekpɔñ Egypt, ete ke Imɔ iyenɔ nditɔ Abraham utibe isɔñ ndiduñ ke esit. Mmɔ eyenyene mme ufɔk emi ema ekeɔbɔp ema, mme grape emi ema eketɔtɔ ema ye mme eto emi edisuk eñwumde mfri (Deuteronomy 6:10, 11). Ñkukure se mmɔ ekenyenede ndinam ekedi ndibe nduk edieke mmɔ edikopde uyo Abasi. Edi mmɔ ekenyene ndibin mme okpono ndem emi ekeduñde do nsio, ndusuk mmɔ ekedi ata nnyan owo, edi Abasi qñwɔñɔ ndibem mmɔ iso nnyuñ ññwana mme ekɔñ nnɔ mmɔ edieke mmɔ edikopde uyo Esie.

Nditɔ Israel ekedi nditɔ Abraham, ke ediwak emana ema ekebe ke ini mmɔ ema ekewɔñɔ ke Egypt, mmɔ etɔñɔ ndika Canaan ndida isɔñ emi Abasi ɔkɔñwɔñɔde qnɔ mmɔ ndinyene. Edi mmɔ ema enyene ediwak ñkpɔ ndikpep mbemiso mmɔ esim do.

Ukpep-ñkpɔ kiet emi Abasi okoyomde ndikpep Nditɔ Israel ekedi mmɔ ndifɔn ido nnyuñ ñkere mbaña kiet eken. Enye ikoyomke ndusuk owo edi mbon inyene enyuñ eda ofuri isɔñ enyene ke ini mmɔ eken edide ubuene ye ifin enɔ mbon inyene. Edieke mme owo ekabarede edi ubuene, enyuñ enyenede ndinam utom nnɔ owo efen, mme owo emi mmɔ enamde utom enɔ enyene ndifɔn ido ye mmɔ enyuñ eti ete ke kpukpru mmɔ ini kiet ekedi ifin ke Egypt. Edieke Abasi mikpekenyeneke mbɔm inyuñ ifak mmɔ isio ke itie ufin oro, mmɔ ekpekesuk edi ifin. Abasi okoyom mmɔ enyene esit ekɔm ke abaña uwɔrɔ-ufin mmɔ, enyuñ enam ye kiet eken nte nditɔ Abasi.

Ebahare Isɔñ

Ke ini nditɔ Israel ema ekeduk ke Canaan, Abasi akabahare isɔñ oro man esien kiet-kiet enyene udeme nte ekemde. Enye okoyom mmɔ eda ñkañ idut oro enye ɔkɔnɔde esien kiet-kiet ke udeme enyene. Mmɔ ikanamke utom ibɔ isɔñ oro; ikonyuñ inyeneken okuk ndidep enye; ekedi enɔ Abasi.

Kpukpru se nnyin inyenede eto Abasi, ndien nnyin inyene ndinɔ Enye ekɔm. Ke ini nnyin itiede ndidia udia, nnyin inyene ndibem iso ñkɔm Qbɔñ ke udia oro Enye qnɔde nnyin. Ke ini nnyin ikade ndide idap ke mkpana ke okoneyo, nnyin inyene ndikɔm enye ke ufɔk emi Enye qnɔde nnyin ye mkpana emi nnyin idede idap. Ke ini nnyin idemerere ke usenubɔk nnyin inyene ndikɔm Enye ke abaña nduɔk-odudu emi Enye ɔkɔnɔde nnyin ye mme ɔfɔñ emi Enye qnɔde nnyin ndisine. Nnyin ibeñe Enye ɔtɔñɔ ntak qnɔ nnyin udia usen oro, ndien Enye qnɔ. Ke ini nnyin iwutde esit ekɔm ke se enye qnɔde nnyin, Enye enem esit ndinɔ nnyin awak akan.

Sabbath

Ke ini nditɔ Israel eketɔñɔde isañ ndika Canaan, Abasi ama ɔdɔhɔ mmɔ eduɔk odudu ke kpukpru qyɔhɔ usen itiaba. Ekekot usen oro Sabbath. Abasi ɔkɔbɔk mmɔ ke manna emi Enye ɔkɔdɔñde qnɔ mmɔ nditañ ke isɔñ kpukpru usenubɔk ibɔhɔke ke Sabbath. Manna ama odu ke isɔñ ke qyɔhɔ usen itiɔkiet nte ekemde usen iba qnɔ mmɔ nditañ ndien ikenyeneke ndibiara nte ekesidide ke mme usen eken ke adaña emi mmɔ eketañde se iwakde ikan nte mmɔ ekeyomde ke usen oro. Abasi ama etiñ qnɔ mmɔ ete ke mmɔ enyene ndinim Usen Sabbath ke edisana, onyuñ ɔsɔñ ɔdɔhɔ ete ke mmɔ inyeneken ndinam baba utom ke usen oro.

Ke mmɔ ema ekeduk ke Canaan, akana nte isɔñ adia Sabbath esie. Enye ekedi ata eti isɔñ, ke ntre Abasi okoyom mmɔ etim ekpeme enye. Ikanaha nte mmɔ etɔ ñkpɔ ke isɔñ ke qyɔhɔ isua itiaba man isɔñ oro odu ke nduɔk-odudu. Idem isimemke isɔñ nte edide ye owo, edi edieke etɔde ñkpɔ ke isɔñ kpukpru isua, mme ñkpɔ oro eyedia udia eto isɔñ oro tutu ke akade iso enye “ifɔnke ñkpɔ aba.” Ke ini mme owo minyeneke ibɔk-iñwana ndisin ke isɔñ man ɔfɔn, edieke eyakde enye enim ke isua kiet owo itɔhɔ ñkpɔ, enye eyetɔñɔ ntak ɔfɔn ñkpɔ.

Ke esiode edikpeme isɔñ oro efep, Abasi okoyom ndinɔ mmɔ ukpep-ñkpɔ ñko ete ke Imɔ iyebɔk nditɔ Imɔ. Enye ama qñwɔñɔ ete ke qyɔhɔ isua itiɔkiet se mmɔ etɔde eyetɔt eti-eti ndien udia eyedu eti-eti nte ekemde isua Sabbath. Mme ñkpɔ emi editibede eto isɔñ ke isua oro emi owo mikɔtɔhɔtɔ ekedi se eyakde enɔ mme ubuene ye unam (Exodus 23:11).

Abasi idiyakke nditɔ Esie etie biɔñ. Eñwɔñɔ emi enye qnɔde ndinen-owo edi: “Enye oduñ ke enyɔñ: mkpɔsɔñ ebiet ikpɔ itiat edi ubɔhɔ esie: enɔ enye uyo; mmɔñ esie itreke” (Isaiah 33:16). David ewet ke mme Psalm esie kiet. “Ñkedi eyenɔwɔñ, ndien ndi ebiowo ñko; ñkanam ñkwe nte ekpɔñde eti owo, nte ubon esie enyuñ esañade inɔk” (Psalm 37:25). Abasi ɔkɔnɔ Nditɔ Israel manna ndidia ke ofuri isua aba emi mmɔ ekedude ke akpa utatan. Akpakana nte mmɔ enim ke akpanikɔ kpukpru ini ete ke Abasi eyetim ekpeme mmɔ inyuñ iyakke mmɔ etie biɔñ.

Abasi oyom ikot Esie mfin emi ebuot idem ye Enye, ekunyuñ efina idem mmọ ebaña se mmọ edidiade mme edisinede. Jesus eketiñ ọnọ mbet Esie ke ini Enye odude ke isọñ, “Nte inyamke ñkpri inuen ition ke obubit okuk iba?” Ndien Abasi ifreke ndomo mmọ kiet?” (Luke 12:6). Edieke Abasi ekerede abaña mme ñkpri inuen, nte Enye ñko idikereke ibaña nditọ Esie?

Isua Jubilee

Ke ini isua itiaba ke itie itiaba mme isua aba ye usukkiet ema ekebe, isua efen ekedi nduok odudu. Ekekot enye isua Jubilee, mme isua uworo-ufin, mme ubofo. Enye akada itie ke isua Sabbath ama ekebe, emi ọworo ete mmọ ikotọfo ñkpọ ke nnen-nnen isua iba. Edi Abasi ekpekpeme kpukpru ñkpọ, onyuñ ọñworo ọnọ mmọ ete ke mmọ eyetet ediwak ibokpot ye ikot ye mfri ke ọyoro isua itiokiet emi edidade mmọ osim ọyoro isua itiaba ye itaita tutu onyuñ osim ini ukpeñe ke ọyoro isua usukkiet.

Ke Usen Usio-Isop ke isua Jubilee, ema efri ukorowo ọkpọsọñ. Usen oro ọkọyoro ye uteñe, ini emi mme owo eketide mme idiok-ñkpọ mmọ. Edi ke ema ekekure ndifop mme uwa nte Abasi eketemede, mme owo ema edara eti-eti. Ndien ke ekekopde ukorowo, emi ke ido mmọ ekedide ata akpan ini ndisana mme ifin ye mme ñkpọ ubioñ mmọ nyak, mmọ ema etim ekop inemesit.

Ke isua ubofo emi, owo emi akanyamde ndusuk isọñ esie ke ufot isua aba ye usukkiet emi ekebede ekeme nditọntak nda nnyene ke ikpikpu. Edieke okodude owo emi ekebuenede eti-eti tutu enye anyam idemesie ndinam utom nnọ owo, enye ama enyene unen ndifiak nnyoñ ufok ke ifure. Kere nte kpukpru owo ekedarade ke ini ekefrede ebaña mme isọñ mmọ, mmọ ema efiak ekedia inyene mmọ nte ekedide mbemiso mmọ ekabare edi ubuene!

Abasi ikoyomke mbon inyene efik mme ubuene, inyuñ iyomke mme ubuene etuk mbon inyene. Edieke mmọ ekenyamde isọñ mmọ ke ediwak isua mbemiso isua Jubilee, mmọ ema enyene unen ndinyam enye ke ata nsọñ urua, edi edieke ekedide isua iba mme ita okosuk ndien osim isua Jubilee, mmọ ekenyene ndinyam isọñ oro ke ekom urua emi ekemde ye se edidade isọñ oro inam ke ufot ini oro. Eketie nte ediyayak isọñ nnọ, idighe ata edinyanyam, sia akanade nte owo kiet-kiet ayak isọñ emi enye ekedepde ke ọyoro isua aba ye duop.

Efak Mbemiso Jubilee

Ke ini enyamde isọñ, ema esinam mme ñwed Ediom ibi. Ñwed ediom kiet, ekesine ekom-urua emi ekedepde isọñ, emi eketikde ufik-ñkpọ enim ke itie eke ọfonde. Enye eken ekedi emi enye ekemede ndikpuhore ke ini emi enyamde isọñ oro enọ owo efen. Edieke owo emi otode ukem ufok emi andinyene isọñ oro ke akpa otode, oyomde nditọntak ndep isọñ oro nnọ ikot esie, enye ekeme nditat ñwed ediom oro onyuñ ọfiok ekom-urua isọñ oro ndien edep enye mbemiso ekem isua Jubilee. Ekekot emi ndifak isọñ, ndien ekot owo emi edepde andifak.

Nnyin imokut ke ñwed Ruth uwut-ñkpọ emi owo oruk afakde isọñ. Naomi, ebe esie Elimelech, ye nditọ iren esie iba ema ebuene eti-eti oto ke ntak akañ ke isọñ Judah, ndien mmọ ema eka ndiduñ ke idut efen. Ke ediwak isua ema ekebe, ke nditọ iren esie ema enyuñ edo ndo ekem ekpaña, ebe esie onyuñ akpa ñkpọ. Naomi ama ebire ndifiak nnyoñ obio emana esie. Ruth emi ekedide kiet ke otu iban nditọ esie ama etiene enye ọnyoñ. Mmọ ekesuk edi ubuene, onyuñ odu mmọ ke ekikere mme eyedu owo ke oruk mmọ emi edifakde isọñ mmọ ọnọ mmọ. Ruth ama aka ekese Boaz emi ekenyenede ñkpọ eti-eti, okonyuñ edide owo ufok Elimelech, eketiñ mfina mmọ ọnọ enye, man ese mme enye eyetoro ntak edep isọñ mmọ. Boaz ama ọñworo “ndifak enye” (nte owo oruk), edieke owo emi okotimde ekpere ke oruk mmọ minyimeke ndinam ntre. Owo enye eken ama ayak unen esie ndifak isọñ oro ọnọ Boaz, ke ndiyak ikpa-ukot esie nnọ enye, nte ido ekedide ke ini oro. Ke ntre Boaz ama edep isọñ oro ekenyenede Elimelech onyuñ ọdọ Ruth. Eyen-eyeyen eren mmọ ekedi Edidem David, emi ekewetde ediwak Psalm ke Ñwed Abasi. Ke ediwak emana ema ekebe Jesus ama edimana oduk ke ubon mmọ.

Andifak Nnyin

Jesus edi Andifak nnyin. Nte mme anam-idiok, nnyin ima inyam idem nnyin ino Satan inyuñ inyeneke se idade idep ubofo nnyin. Jesus ekedi ndiyet kpukpru idiok-ñkpọ nnyin nsio nnyuñ mbiat odudu asua ke uwem nnyin, nnyuñ nnam nnyin itoro ntak iworo ufin. Enye akanam ñkpọ ọnọ nnyin nte “owo oruk.” Enye ekedi ñkukure owo emi ekekemede ndidep ufak nnyin, ndien Enye akada iyip Esie edep enye.

Isua Mfonido Jehovah

Ke otu mme akpa ukworo-iko emi Jesus okoro, Enye ama okot ndusuk mme ufañ-ñwed oto ntiñ-nnim-iko emi Isaiah eketinde abaña Enye ke ata ediwak isua emi ekebede. “Spirit Jehovah odor Mi ke idem, koro Enye emeyet Mi aran onim, ete, ñkworo eti mbuk nnọ nditọ-ubuene. Enye omoro Mi, ete, ñkworo uworo-ufin nnọ mbuot-ekoñ, nnyuñ ñkworo erikut usuñ nnọ mme nnan, nnyuñ nsana mmọ emi efikde nyak, nnyuñ ñkworo isua mfonido Jehovah” (Luke 4:18, 19). “Isua mfonido Jehovah” oro ekedi isua Jubilee eke spirit, emi mme anam-idiok eke ekabarede esit ekenyenede idorenyin ndiboro ke ufin idiok-ñkpọ, emi mbon udoro editoro ntak ekop nsoridem, emi edinamde kpukpru mmọ emi enimde Jesus ke akpaniko edaresit. Ke Jesus ama okokot mme ufañ oro okure, enye osuhore etetie onyuñ ọdoro ete, “Ikọ ñwed Abasi emi omosu ke utoro mbufo mfin emi” (Luke 4:21). Edida erifen ke mme idiok-ñkpọ ndi, emem ọnọ mme esit emi etimerede, edikut usuñ nnọ mme nnan, ekedi se

ikponde ikan ndisana ison emi ema ekenyam nyak nnọ. Nnyin isuk ikekeme ndibọ uworọ-ufin oro mbe ke Jesus edieke nnyin idide itiene Enye ye erikabare esit inyu ibeñe Enye efen mme idiok-nkpọ nnyin. Nnyin imekeme ndidara “Isua uworọ-ufin” mfin mbe ke Iyip Jesus.

Kpa nte ekesifride ukorowo ke Usen Usio-Isop ke Isua Jubilee, ntre ke John Baptist ekedi edifiori abaña edidi Jesus ke ison. Ubak etop esie ekedi, “Eyemenere kpukpru itihere ebiet ke enyon, Eyenyuñ enam kpukpru ikpọ ye nkprị obot esuhore, se ikwañade eyekabare enen, “Nkpuk-ñkpuk usuñ eyedon” (Luke 3:5). Oro ikoworoke ite ke eyesibe mme obot ke ison edon ke itihere man anam ison edi ukem-ukem; edi okoworọ ete ke Jesus eyeton ntak anam kpukpru nkpo efon nte ekedide ke isua Jubilee ke ini owo kiet-kiet okotonde ntak ada inyene esie. Emi iketiñke nkpo ibaña ison emi owo kiet-kiet edinyenede ikpon, edi kpukpru owo eyenyene inyene eke spirit ke Jesus. Mbon inyene ye ubuene ekeme ndibọ erinyaña ke ukem usuñ oro.

Akwa Jubilee Efen

Jubilee efen ke edi, adañoro Jesus “eyesio mme angel Esie don ye akwa uyom ukorowo, mmọ eyenyuñ etan ndimek ikot Esie ke ikpehe ofim mbinañ ebon otọ kiet, otodon ke utit Heaven kiet tutu osim eken” (Matthew 24:31). Ke ini oro ke emem edidu ke tson isua kiet ke adañaemi Jesus edidide Edidem. Nnyin emi ibenede idem idahaemi ibet ntañ-ndok emi Jesus editañde ikot Esie ke ison dok, iyenene ifet ndikara ye Enye.

MME MBUME

1. Ewe ekedi isua Jubilee?
2. Nso ke Nditọ Israel ekenyene ndidia ke isua oro?
3. Nso ke Abasi okoyom ndikpep Nditọ Israel mbe ke isua Sabbath ye isua Jubilee?
4. Anie ekekeme nditon ntak ndep ison emi ekenyamde mbemiso Jubilee edisim?
5. Anie edi Andifak nnyin?
6. Nso idi “isua mfonido Jehovah?”